

інтелект». Усвідомлення власних емоцій, управління ними, уміння ставити себе на місце іншого і приймати його почуття, проявляти дружнє ставлення до людей при роботі з ними – це основа кращого розуміння світу, засіб самопізнання, саморозвитку, успішної самореалізації.

І.М. Андрєєва дотримується такого визначення емоційного інтелекту як сукупності ментальних здібностей до розуміння власних емоцій і емоцій інших людей, а також до управління емоційною сферою. Увагу вчених до емоційного інтелекту вона пояснює тим, що емоційний інтелект є передумовою соціальної або іншої позитивної поведінки, і його розвиток оптимізує міжособистісну взаємодію.

Д.В. Люсін модель цього психологічного конструкта, який він запропонував трактувати як «здібності до розуміння своїх та чужих емоцій та управління ними». Здатність до розуміння емоцій означає, що людина може розпізнавати емоцію, тобто встановити факт наявності емоційного переживання у себе або іншої людини; ідентифікувати емоцію, тобто встановити, яку саме емоцію відчуває він сам або інша людина і знайти для неї словесний вираз; розуміє причини, які викликали дану емоцію, і наслідки, до яких вона призведе.

Здатність до управління емоціями означає, що людина може контролювати інтенсивність емоцій, перш за все, приглушувати доволі сильні емоції; здатна контролювати зовнішній вираз емоцій, за необхідності викликати ту або іншу емоцію [3].

Отже, розбіжності у рівнях сформованості емоційного інтелекту найбільше виявляються в ставленні людини до себе як суб'єкта життєдіяльності, далі йде ставлення до інших, як партнерів по спілкуванню, найменш істотно люди різняться за своїм ставленням до світу та оцінюванням подій цього світу.

Література

1. Люсін Д.В. Новая методика для измерения эмоционального интеллекта [Текст] : опросник ЭМИн. Психологическая диагностика. – 2006. – № 4. – С. 3 – 22.
2. Кириленко Т.С. Психология: емоційна сфера особистості. – К.:Либідь, 2007.–С.251 – 254.
3. Березюк Г. Емоційний інтелект як детермінанта внутрішньої свободи особистості. Психологічні студії Львівського ун-ту. – 2008. – С. 20 - 23.

УДК 373.3.015.31-053.5:159.923.38(043.2)

КОСТЮ С.Й., СУП Л.І.
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Принципові положення теорії здібностей, зокрема співвідношення біологічного і соціального у здібностях, їх структура, філо- і онтогенез, можливості й закономірності їх формування й розвитку розкриваються у дослідженнях Б.Ананьєва, І.Бєха, Л.Виготського, О.Ковальова, Г.Костюка, В.Крутецького, О.Леонтьєва, В.М'ясицева, С.Рубінштейна та ін.

Вітчизняними (Л.Богоявленська, О.Лук, О.Матюшкін, В.Моляко, Я.Пономарьов, Я.Шубінський та ін.) та зарубіжними (Ф.Баррон, А.Біне, Д.Гілфорд, А.Маслоу, К.Роджерс, Ч.Спірмен, Д.Томсон та ін.) дослідниками вивчалися різні аспекти проблеми здібностей: їх природа, компоненти, критерії та показники розвитку, методи і прийоми формування. Більшість з цих питань все ж залишається дискусійними, що свідчить про складність та багатозначність досліджуваної проблеми [1].

Ученими неодноразово підкреслювалася думка, що формування здібностей є керованим психолого-педагогічним процесом, що включає вплив на мотиви творчої діяльності (О.Дусавицький, О.Киричук), пізнавальні інтереси (Н.Бібік, Г.Щукіна), загальнонавчальні вміння (Н.Каневська, Н.Підгорна, О.Савченко, О.Кульчицька) [2; 1].

У музично-педагогічній практиці неправомірно звужуються мета і завдання музичного навчання і виховання, які зводяться переважно до вдосконалення вокально-хорових навичок, музичного сприймання, засвоєння основ нотної грамоти тощо, та недооцінюється розвиток «загальних здібностей художнього таланту» (Л. Дранков).

Комплексному впливові різних видів мистецтв на особистість присвячено праці Н.Аніщенко, Е.Белкіної, Л.Ващенко, Г.Падалки, Н.Терентьєвої, Г.Шевченко, О.Щолокової та ін.

Цілісну концепцію поліхудожнього розвитку школярів на базі домінування образотворчого мистецтва створено Б. Юсовим.

У сучасних умовах гуманізації освіти, варіативності її форм, диференціації та інтеграції змісту, особистісно зорієнтованого навчання і виховання (Г.Балл, І.Бех, С.Гончаренко, Ю.Мальований та ін.), пріоритетами мистецької освіти стає виховання людини з високою культурою, з якостями, що зумовлюють достатній ступінь гуманності, духовності і творчості.

Діти, для яких життєві соціокультурні умови склались несприятливо, на сьогоднішній день мають досить низькі можливості реалізації життєвої активності, і це є не правильним. Від того як будуть розвиватись здібності в молодших школярів залежить їх подальше життя, це ніби основа, фундамент, який закладається в період раннього дитинства. Якщо ця основа буде хиткою то, що можна говорити про подальший її розвиток [3].

Обдаровані діти у молодших класах найбільш чутливі до неадекватних оцінок, несправедливих і негативних впливів зі сторони дорослих та ровесників.

На основі аналізу великого масиву теоретичних та емпіричних даних було виділено потенційну обдарованість (котра є вродженим утворенням) та обдарованість актуальну (котра є продуктом взаємодії індивідуума зі світом).

І.І.Терещенко, слідом за С. Рубінштейном стверджує, що здібності завжди є результатом розвитку, адже здібність не може виникнути поза відповідною конкретною діяльністю [3]. Здібності не тільки виявляються й існують у певній

діяльності, вони в діяльності народжуються і розвиваються, так, наприклад, творчі художні здібності можуть розвиватися тільки в образотворчій діяльності.

Різноманітність визначення здібностей зумовила появу різноваріантних типологій, які відрізняються критеріями, що лежать в їх основі. Так, за критерієм виду психічних функціональних систем здібності поділяють на сенсомоторні, перцептивні, атенціональні, мнемічні, імажитивні, розумові, комунікативні; за критерієм основного виду діяльності - наукові (математичні, лінгвістичні і таке інше), творчі (музичні, літературні, художні). Крім того, вчені виокремлюють поняття «загальні» і «спеціальні» здібності, водночас підкреслюючи їх взаємопов'язаність: розвиток спеціальних здібностей можливий лише за умови наявності в людини загальних здібностей.

Достатньо об'єктивно і статистично доведено низкою психологічних досліджень, прозоро сформульовано С.Я. Лейтесом: «Обдарованість - це працьовитість» - в тому контексті цього положення, що обдаровані в будь-якій сфері діти - це завжди трудоголики: один створює книгу про птахів з малюнками і оригінальними текстами, інший робить серйозне соціологічне дослідження, третій винаходить прилад і т.д.

Отже, для того щоб виявити і правильно розвивати здібності дитини, одним з найважливіших моментів є забезпечення поетапного розвитку (дитсадок, школа, коледж, ЗВО) з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей, а також специфіки виявлення творчого потенціалу в різних видах діяльності.

У нашому ж випадку важливо правильно організувати процес розвитку здібної дитини у молодшому шкільному віці.

Література

1. Докшина Н., Кошель С. Робота з обдарованими та здібними учнями. Психолог, 2004. - 44с.
2. Гнатко М.М. Психологічні передумови роботи з обдарованими дітьми: Методичні рекомендації. — Луцьк, 1996. -26с.
3. Моляко В. О. Кульчицька О. І., Литвинова Н. І. Психологія дитячої обдарованості: Метод. Рекомендації. – К., 1995.- 25с.

УДК 37.015.31:159.955:510.5]:373.3.11.3-057.874

ЛІБА О.М., ТИСЯНЧИН І.М.
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ АЛГОРИТМІЧНИХ ВМІНЬ

Важливою складовою математичної компетентності є алгоритмічні вміння, без базових знань яких людина не зможе вдало розподілити години роботи та відпочинку, вирішити проблемну ситуацію, оволодіти навичками роботи з технікою, тощо. Зважаючи на це, можна зазначити, що вміння мислити алгоритмічно має стати невід'ємною складовою життя сучасної людини, зокрема і молодшого школяра. Адже, по-перше, характерною особливістю цього віку, в якому перебувають учні, є переорієнтація життєвих пріоритетів та створення життєвих навичок, по-друге, інформаційно-комунікаційні технології

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>